

AKP kültürel kodlarının icadı

Ya da çocuk istismarları patlama yaparken, istismarcıları kurtarmak... Çocuk istismarını yaygınlaştırmaya aday olan AKP düzenlemesi mutemelen bugün veya yarın yeniden Meclis gündemine getirilecek. Geçici bir düzenleme gibi gözükse de, eğer yasalaşırsa, tıpkı "vergi afları/barışları" gibi bünyeyi ele geçirici ve süreklilik kazanıcı bir yapı kuracaktır kendine. Toplumun (idam dahil) en geri taleplerinin taşıyıcılığına soyununca, iktidara demir kazıkla bağlanmak için her türlü bağnazlığın ve zorbalığın buluşma noktasına dönüşünce, kendi kültürel kodlarının icadı da artık bir zorunluluk olmaya başlar. Esasen, "rejim dönüştürücü siyasal formasyon" rolünü kendinize biçtiğiniz andan itibaren Cumhuriyetin getirdiği veya getirmeye çalıştığı kültürel referansların yadsınmasıyla işe başlamak gereği adeta bir "olmazsa olmaz"dır.

Hukuk devletinin, insan, kadın ve çocuk haklarının eski çağlarına mı dönmek istiyorsunuz, o zaman gelsin "toplumsal talepler", "geleneklerimiz", "kültür yapımız"... Bir kez başlayınca sonu gelmeyecek gericilik döngüsüdür bu. Geri ve dinsellikte örülmüş (ve siyasi ihtiyaca göre de kısıktırılabilir olan) toplumsal talepler, siyasal desteği arkasında gördüğü andan itibaren kendini yeniden üreten koşulları her daim yaratabilecektir. Toplumu geriye çektiği varsayılan adetler kısa sürede aşılamayacağına göre (bu, kolaylıkla kalıcı bir mazerete dönüşecektir), iktidarın uygun göreceği (hatta kendi siyasi talebini toplumun talebi olarak sunacağı) taleplerin karşılanması gerekecektir.

Dinsel bağnazlık AKP rejiminde sürekli bir yeniden üretime konu olurken, gençlerin doğal yakınlaşmaları tabu yasakları içine alınmaya çalışılır ve böylece türlü cinsel sapkınlığın/istismarcılığın önü açılırken, tarikat yurtları/kursları pedofili olaylarının merkezi haline gelirken ve tecavüzcülerin büyük çoğunluğu gençliğinde normal kız-erkek ilişkilerini hiç yaşayamamış din/ahlak hocalarından kaynaklanırken, üstelik bütün bu vakalar (arada bir "hamamın namusunu kurtarmak" için yargılanıp ceza verilenler dışında) genellikle ödüllendirici tayinlerle örtbas edilmeye çalışılırken, şimdi de "toplumsal bir yaraya" geçici çözüm getirmek adına 15 yaşından küçük mağdurlar istismarcıları ile evlendirilmek istenmektedir. (Bunun hukuktaki anlamı konusunda Ceza Yargıçsı Murat Aydın'ın 20.11.2016 tarihli Sol Haber Portalı'nda yayımlanan söyleşisi oldukça öğreticidir).

Peki, çocuk yaşta evlendirmeye karşı gözüken dokunaklı kamu spotları ile çocuk istismarcılarına "bir kerelik af" arasında çelişki yok mu? Eğer, siyasal İslamcılarının "hedefe ulaşmak için herşey mübah" ikiye bölünmüşlüğü bağlamında bakarsanız belki de hiçbir çelişki yoktur. Keza, bu kamu spotu ile AKP döneminin son 10 yılında çocuk istismarı davalarının (sadece davalarının) üçe katlanması, 15 yaşın altında çocuk doğuran çocuk annelerin sayısının 16 bine ulaşması da birbirini tamamlamıyor mu aslında? Kamu spotları vasıtasıyla devletin rolü temize çıkarılıp yaşanan gerçeklerin üstü örtülerek "birşeyler yapılmış" izlenimi verilmek istenmesi, aslında bir suçluluk sendromu olmasın sakın? Keza kadın cinayetlerindeki artışı, iktidarın kadına bakışından ayrı düşünmek mümkün olabilir mi? Aslında iş cinayetlerindeki patlamayı dahi kesişen halkalar içine yerleştirmek mümkün değil midir?: Vahşi kapitalizmin hukuk devleti enkazı üzerinde din devletiyle buluşması... Artık herşey mübahtır. Kişiyi göre aflar dahi çıkarılabilir (gündemdeki çocuk istismarı affının arkasında böyle bir güdü olduğu dahi gündemdedir artık).

Bu arada, gelenek/kültür diye sığınılacak bir yer olmadığına da iyi anlaşılması gerekir. Erken veya çocuk yaşta evliliklerin gelenek/kültür diye sunulması, aslında sanayi toplumu öncesinin değerlerine ve Ortaçağ İslam kültürüne göndermedir. Sanayi öncesi toplumları, tarımsal niteliklidir. Bu toplumlarda üç şey öne çıkar: Bir, emek üretkenliği sanayi toplumlarıyla kıyaslanmayacak derecede düşüktür. İki, doğal süreçlere fazlasıyla bağımlı koşullarda kurulan toplumsal üretim ilişkilerinin sonucunda ortaya çıkan tarımsal artık çok istikrarsızdır, bu nedenle 18. yüzyılda bile (daha geri ülkelerde, bu arada Osmanlı'da 19. yüzyılda bile) kıtlık ve açlıklar sıradan vakalardandır. Üç, tüm bu nedenlerle, dönemin gelişmiş toplumları için 18. yüzyıl dahil olmak üzere ortalama yaşama umudu 30-35 yaş sınırı aşabilmiş değildir. Bu tür toplumlarda, yaşama erkenden başlanması gerekir. Dolayısıyla çocukluk evresi mümkün olduğu kadar kısa kalır. Sadece yaşama süresinin kısalığı bakımından insanlar erken yaşlarda olgunlaşmaya zorlandıkları için değil. Aynı zamanda emek üretkenliğinin düşüklüğü nedeniyle ailenin tüm bireylerinin çalışmaya koşulması gerektiği için. Bu yüzden çocuklar elleri alet tutmaya başladığı andan itibaren çocukluklarını yaşayamazlardı.

Üstelik henüz ortada zorunlu eğitim gibi, çocuk hakları gibi modern kapitalist devletin oldukça gecikmeli ve tedrici bir biçimde (kapitalist Batı'da bile 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren yavaş yavaş, Türkiye gibi ülkelerde ise 20. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren) devreye giren düzeneklerinin de bulunmadığını dikkate alırsak...

Ama şimdi Türkiye'de yaşama umudu ortalama 70 yaşına dayanmış durumdadır. Tarımın milli gelir içindeki payı yüzde 9'un altına, tarımsal işgücünün toplam işgücü içindeki payı (hala

yüksek olmakla birlikte) yüzde 25'in altına, kırsal nüfusun payı yüzde 22'nin altına gerilemiş durumdadır. 12 yıllık opsiyonu da içeren sözde 8 yıllık zorunlu eğitim vardır... Tamam köylülük zihniyeti kente göçmekle hemen ortadan kaybolmuyor, ama bunu değişmez bir veri olarak kabullenmek mi yoksa bununla savaşmak mı gerekiyor? Asıl sorun, kendisi de bu zihniyeti büyük ölçüde taşıyan, daha da önemlisi seçmen çoğunluğu olarak bu zihniyetten beslenen bir siyasal partinin, fazla uzun sürmüş iktidar pratiğini şimdi de gitmemek üzere yeniden yapılandırmak istemesidir. Dolayısıyla, iktidarının ilk döneminde oynadığı maskeli role uygun olarak bu tür evlenmeleri yasaklayan düzenlemeyi getirmesinden ziyade şimdi istismarcıları kurtarmaya yönelik düzenlemesi kendi zihniyetini daha iyi yansıtmaktadır. Artık bu iktidarın kendi geleneklerini pervasızca icat ettiği döneme girilmiştir. Cumhuriyetin son onyıllarda mehter takımı yürüşüyüşüne dönüşen hukukun üstünlüğü yönündeki adımlar, bu dönemde artık hep geri adımlara uygun hale getirilmiştir.

Peki gericilik başarabilecek mi? Tepkilerin kitleselliği ve iktidarın savunmaya çekilmesi bunun pek kolay olmayacağını bir kez daha kanıtlamıştır.

Sevgili Aykut Göker'in ardından

Sevgili Aykut Göker, köylülüğün sürgittiği koşullarda ne sosyal devrimlerin ne de teknolojik devrimlerin mümkün olamayacağını, toplumsal ilerlemeyi geriye çeken sağ popülist hareketlerin güçlü kalacağını düşünürdü. Şükrü Erbaş'tan farklı düşünmezdi bir anlama. Haksız değildi kuşkusuz.

1970'lerdeki TÜTED Başkanlığı dolayısıyla sol çevrelerin adını iyi bildiği Aykut Göker ile birlikte mücadele deneyimim Bilim ve Sanat Dergisi ortamında oldu. Ocak 1981'de yayına başlayıp Mayıs 1989'da 98.sayısına ulaşan aylık Bilim ve Sanat, 12 Eylül rejimi ortamında adeta çölde bir vaha gibiydi. Askeri rejimin ülkenin üzerine bir kabus gibi çöktüğü bir ortamda bu vahanın ortaya çıkmasını öncelikle sevgili Varlık Özmenek'e borçluyduk. Benim 1982'den itibaren yazı kurulunun devamlı elemanına dönüştüğüm bu mücadele eksenine Aykut Göker'in dahil olması, Barış Derneği davasından hapis nöbetini 1982 yılında tamamladıktan sonraki dönemde "editör" sıfatıyla olmuştu. Aykut Göker'in damıtılmış bir erdemlilikle harmanlanmış sosyalist kişiliğini tanımam için çok uzun süre gerekmedi, ama 12 Eylül faşizmine karşı birlikte mücadelemiz yıllar boyu sürdü. Bilim ve Sanat'ı izleyen onyıllarda da sarsılmaz bir dostluğa dönüştü. Aykut Göker'in kaybı sonrasında onu betimleyen çok güzel yazılar yazıldı.

Cumhuriyet'ten Ali Sirmen, Erdal Atabek, Orhan Bursalı, Birgün'den Attila Aşut'un yazıları bunlardan sadece birkaçı. Mümtaz İdil'in Oda TV'de yazdığı "Bilim ve Sanat'tan bir yıldız daha kaydı" yazısı, Bilim ve Sanat mücadelesine katılanların isimlerini oldukça geniş bir biçimde aktardığı için tarihe bir not niteliğinde ve burada yazdıklarımızı tamamlayıcı mahiyette.

Aykut Göker ile aynı tarih kesitini paylaşanlar ve bir de yollarının daha yakından kesişmesine tanık olanlar kendilerini ayrıcalıklı saymışlardır. Ben de onlardan biriyim.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/akp-kulturel-kodlarinin-icadi-176497